

Let's Talk about Children
Pracovní sešit
pro práci s dětmi
ve věku od 5 do 12 let
ve škole a v rodině

Tytti Solantaus
2023

Funded by
the European Union

CENTRUM PRO ROZVOJ PÉČE O DUŠEVNÍ ZDRAVÍ
CENTRE FOR MENTAL HEALTH CARE DEVELOPMENT

OBSAH

O PROGRAMU LET'S TALK ABOUT CHILDREN (LTC)

Několik slov na úvod

Dítě v každodenním životě

Akční plán

Jak probíhá sezení v programu Let's Talk about Children (LTC)

PŘÍLOHA 1

Co pomáhá duševní pohodě a rozvoji dítěte v domácím a školním prostředí

PŘÍLOHA 2

Silné stránky a zranitelnost

Výraz „pečující“ zde označuje rodiče dítěte a další pečující osoby v rodičovské roli bez ohledu na jejich biologický, sociální nebo zákonný status. Výraz „dítě“ používáme jako obecné označení pro dítě, s nímž v programu pracujeme, ale na sezeních i v pracovním sešitě doporučujeme používat jeho skutečné jméno.

Děkuji všem rodinám, pracovníkům škol a dalším spolupracovníkům, kteří svými postřehy a zpětnou vazbou k dřívějším verzím pracovního sešitu přispěli k jeho aktuální podobě. Případné další podněty a nápady je možné zasílat Tytti Solantaus (tytti.solantaus@utu.fi nebo tytti.solantaus@gmail.com).

Velký dík patří Bradu Morganovi a Nitsi Portokallasovi z organizace Emerging Minds z Austrálie za korekturu anglické verze textu a za adaptaci pracovních sešitů pro mezinárodní využití. Vzhledem k tomu, že byl obsah anglického textu ještě dodatečně upravován po jazykové korektuře, přijímá autorka plnou odpovědnost za případné gramatické a jiné chyby v anglické jazykové verzi.

Děkuji Finské kulturní nadaci Eminentia za stipendium, které Tytti Solantaus poskytla.

Pracovní sešit Let's Talk about Children © Tytti Solantaus

Pracovní sešit Let's Talk about Children Setkání podpůrných osob © Mika Niemelä and Tytti Solantaus

Bibliografický odkaz na pracovní sešit uvádějte ve formátu: Solantaus T. (2023). Let's Talk about Children. Pracovní sešit pro práci s dětmi ve věku od 5 do 12 let ve škole a v rodině. University of Turku/INVEST

NĚKOLIK SLOV NA ÚVOD PRO PEČUJÍCÍ

Milí pečující,

Vy a vaše dítě jste byli přizváni k setkání v rámci programu Let's Talk about Children (LTC), abychom si povídali o duševní pohodě vašeho dítěte. **Vítejte!** V následujících odstavcích stručně shrnujeme, co LTC nabízí. Doufáme, že v nich najdete odpovědi na některé z otázek k tomu, co nás společně čeká.

K čemu slouží program LTC?

LTC jsme vytvořili, abychom pomohli pečujícím osobám a profesionálům podpořit duševní pohodu, učení a rozvoj dětí v každodenním životě, ve vzájemné spolupráci a se zapojením samotného dítěte. Setkávání by mělo vést ke společnému pochopení toho, co dítě prožívá doma a ve škole, a k dohodě na dalších krocích, které je na základě toho třeba podniknout. **Cílem je přispět k tomu, aby dítě v každodenním životě zažívalo duševní pohodu a mělo co nejlepší podmínky pro učení a další rozvoj, a budovat podpůrnou vzájemnou spolupráci mezi pečujícími, dítětem a pracovníky školy.**

Jak program probíhá?

Nejdříve pár slov k tomu, jak to konkrétně probíhá. V rámci programu LTC jsou upořádána jedno nebo dvě sezení. Pokud je třeba, je možné uspořádat ještě setkání podpůrných osob v rámci LTC, tedy schůzku, kam jsou přizváni další lidé, které navrhne pečující, a hledají se společně možnosti, jak dítě podpořit. O účasti dítěte rozhodují rodiče spolu s ním, a dítě je v diskuzi vždy považováno za rovnocenného partnera. Pečující mohou důležité otázky s dítětem probrat i doma, zaznamenat společné postřehy do pracovního sešitu a přinést je na sezení.

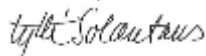
Diskuze se zaměřuje na každodenní život dítěte, pro jeho duševní pohodu je totiž důležité, co během dne dělá, s kým se setkává a co řeší. Pečující a učitelé nesou za dítě různou míru odpovědnosti a také mohou odlišně vnímat to, jak se dítě projevuje v každodenním životě. Když své zkušenosti mohou navzájem sdílet, bude to prospěšné pro všechny, a především pro dítě.

V průběhu sezení účastníci pojmenují silné stránky a oblasti zranitelnosti v životě dítěte doma, ve škole i ve volném čase. Každá zkušenost je vítaná. Pomůže jim to lépe ocenit silné stránky a společně hledat řešení pro potenciálně zranitelná místa. **Každé dítě, každá rodina a každá škola mají své silné stránky, které si možná samy neuvědomují a nedoceňují.**

Let's Talk About Children může sloužit jako nástroj, který usnadní spolupráci mezi rodinou a školou. Doufáme také, že pečujícím i učitelům pomůže ocenit i ty nejmenší věci, které s dítětem v průběhu běžného dne podnikají.

Je čas začít! Doufám, že pro vás budou společná sezení a diskuse zajímavá a inspirativní.

S úctou,

Tytti Solantaus

Dětská psychiatricka a emeritní profesorka

Univerzita v Turku / INVEST

tytti.solantaus@utu.fi; tytti.solantaus@gmail.com

O PROGRAMU LET'S TALK ABOUT CHILDREN

1. Uvítání a představení přítomných, zvlášť uvítání dítěte
2. Stručné shrnutí cílů a toho, co lze během sezení očekávat
3. Zdůraznění důvěrnosti informací sdílených v průběhu sezení a seznámení se způsobem vedení dokumentace o rodině (pokud je to nutné)

Jak pracovní sešit používat

Do pracovního sešitu zaznamenáváme průběh sezení a probíraná témata. Slouží nám tak jako nástroj pro pojmenování silných stránek a oblastí zranitelnosti v životě dítěte doma i ve škole a k vytvoření akčního plánu na základě rozhovorů mezi všemi zúčastněnými. **Pracovní sešit není nástrojem pro hodnocení ani dotazníkem, který je třeba vyplnit.** Smyslem programu Let's Talk about Children **není** hodnotit dovednosti pečujících nebo kvalitu péče poskytované ve škole. Cílem je pouze porozumět tomu, co dítě v každodenním životě prožívá. **Pokud se sezení účastní i dítě, je třeba s ním jednat jako s plnohodnotným partnerem pro diskuzi.**

Pracovní sešit je určen k tomu, aby si do něj pečující zapisovali poznámky. Můžete si jej vzít domů, abyste se mohli vracet k probíraným tématům, zamýšlet se nad nimi a mluvit o nich v domácím prostředí. Obzvlášť vhodné je mluvit o dalších plánovaných krocích a o tom, jak by se mohla zapojit celá rodina. Faktory podporující duševní pohodu a rozvoj dětí jsou rozepsány v Příloze 1.

Silné stránky a zranitelnosti (viz také Příloha 2)

Silná stránka: Oblast rodinného života i života dítěte mimo domov (školka, škola, volný čas), která funguje dobře, včetně běžných každodenních činností, společně stráveného času a aktivit s přáteli a v komunitě.

Zranitelnost: Oblast rodinného života i života dítěte mimo domov (školka, škola, volný čas), která by mohla přinášet problémy, pokud s ní něco neuděláme, anebo která už nyní vzbuzuje obavy a zasloužila by si do budoucna větší pozornost a podporu.

DÍTĚ V KAŽDODENNÍM ŽIVOTĚ

1. Krátké seznámení

K rodinným příslušníkům (a k dítěti): Povězte nám něco o sobě a o vaší rodině. Jaké to pro vás bylo, přijít na dnešní setkání?

K učitelům a dítěti: Jak vypadá typický den u vás ve školce? Jaké to pro vás bylo, přijít na dnešní setkání?

K dítěti: Chtěl bys nám o sobě něco říct?

Například co rád děláš? Co tě dokáže rozesmát?

Jaké to pro tebe je, přijít na takové setkání?

K ostatním: Jak byste dítě popsali? (přechod k dalšímu tématu)

DÍTĚ

2. Zvědavost, tvořivost, zájem o učení se novým věcem

Mluvte o tom, co dítě zajímá a o čem by se chtělo dozvědět více. Může to být vymyšlení příběhů, nových her, hraní a vytváření počítačových her s kamarády, nebo zájem o přírodu. Co byste řekli?

Dítě

Silná stránka Zranitelnost

Pečující

Silná stránka Zranitelnost

Učitel

Silná stránka Zranitelnost

3. Duševní pohoda a zdraví dítěte

Mluvíme o pohodě a zdraví dítěte, o jeho náladě a energii.

K dítěti (například): Jak se máš, cítíš se dobře? ... Co ti dělá dobře ... co ti nedělá dobře? Pokud dítě není přítomno, mohou odpovídat dospělí.

Dítě

Silná stránka Zranitelnost

Pečující

Silná stránka Zranitelnost

Učitel

Silná stránka Zranitelnost

4. Děláte si o dítě starosti?

Můžete k tomu říct víc?

K dítěti: Co si myslíš ty? Dělá ti starosti, co se s tebou děje? Jaký z toho máš pocit?

Už jste vyhledali pomoc? Kde? _____

Dítě

Silná stránka Zranitelnost

Pečující

Silná stránka Zranitelnost

Učitel

Silná stránka Zranitelnost

DÍTĚ VE ŠKOLE

5. Nástup do školy

Když dítě začne chodit do školy, je to pro něj i pro pečující významný životní krok. Dítě vstupuje do úplně nového prostředí, získává novou identitu, stává se z něj školák. Čeká se od něj, že si postupně bude umět poradit bez pomoci pečujících. Než si dítě ve škole zvykne, může to trvat několik let. Jaké to pro dítě a pro vás bylo?

Dítě

Silná stránka Zranitelnost

Pečující

Silná stránka Zranitelnost

Učitel

Silná stránka Zranitelnost

6. Zapojení dítěte do kolektivu a smysl pro sounáležitost

Mluvíme o tom, jak se dítě ve škole cítí, jestli je ze strany učitelů i spolužáků přijímáno a respektováno takové, jaké je. Cítí se dítě být součástí kolektivu? Učí se a dělá domácí úkoly zodpovědně? Zapojuje se do školních aktivit?

Dítě

Silná stránka Zranitelnost

Pečující

Silná stránka Zranitelnost

Učitel

Silná stránka Zranitelnost

Nedostatečná chuť zapojit se ve škole může mít mnoho důvodů. Těmi nejčastějšími jsou:

1. Dítě se učí jinak, má problémy s učením nebo je naopak nadanější než jeho spolužáci (viz 7)
2. Ve třídě se vyskytuje diskriminace a šikana, buď obecně, nebo zaměřená přímo na konkrétní dítě (viz 10)
3. Přístup k výchově a vzdělávání je jiný doma a jiný ve škole

7. Učení a prospěch

Dítě

Silná stránka Zranitelnost

Pečující

Silná stránka Zranitelnost

Učitel

Silná stránka Zranitelnost

Pokud způsob výuky a podpory, kterou škola nabízí, není v souladu s potřebami dítěte, zaznamenejte do akčního plánu potřebné kroky, na kterých jste se dohodli. Je možné, že schopnosti dítěte nejsou odpovídajícím způsobem rozvíjeny, ať už se jedná o dítě s poruchami učení nebo jinými problémy (např. s duševním zdravím), nebo o dítě mimořádně nadané.

8. Kdo z pracovníků školy může dítě podpořit?

K dítěti: Je ve škole někdo z dospělých, na koho se v případě potřeby můžeš obrátit?

Dítě

Silná stránka Zranitelnost

Pečující

Silná stránka Zranitelnost

Učitel

Silná stránka Zranitelnost

DOMOV A ŠKOLA

9. Denní režim doma a ve škole

V této části mluvíme o tom, jak vypadá režim dne dítěte doma a ve škole. Mnohdy mu nevěnujeme příliš pozornost, nepovažujeme jej za tak důležitý. Je přitom základem každodenního života. A každý den se mění. Když jsou všichni spokojeni a plní energie, každodenní povinnosti vykonávají s úsměvem. Naopak jsou-li ve stresu, podráždění nebo vyčerpaní, na celkové atmosféře se to téměř okamžitě projeví. To platí pro domácí prostředí i pro školu, pro dospělé i pro děti. Denní režim je důležitý pro nás všechny.

Témata související s domovem mohou ovlivnit náladu dítěte také ve škole. To, co je silnou stránkou doma, může ve škole představovat zranitelnost, a naopak. Pokud se při vyplňování dospělý a dítě neshodnou, označte obě položky.

Jak vypadá denní režim doma a ve škole?

Probíhají následující činnosti většinou hladce, nebo při nich vznikají konflikty?

Doma

Ve škole

Odchod z domova a příchod do školy

Silná stránka Zranitelnost

Silná stránka Zranitelnost

Oblékání

Silná stránka Zranitelnost

Silná stránka Zranitelnost

Jídlo

Silná stránka Zranitelnost

Silná stránka Zranitelnost

Výuka

Silná stránka Zranitelnost

Silná stránka Zranitelnost

Přecházení mezi různými činnostmi

Silná stránka Zranitelnost

Silná stránka Zranitelnost

Hry, pohyb a venkovní aktivity

Silná stránka Zranitelnost

Silná stránka Zranitelnost

Nakládání s penězi

Silná stránka Zranitelnost

Silná stránka Zranitelnost

Odchod ze školy a příchod domů

Silná stránka Zranitelnost

Silná stránka Zranitelnost

Čas trávený u obrazovky a na sociálních sítích

Silná stránka Zranitelnost

Silná stránka Zranitelnost

Spánková hygiena a odpočinek

Silná stránka Zranitelnost

Silná stránka Zranitelnost

10. Jak lépe pochopit situaci dítěte doma a ve škole

Pochopení celkové situace dítěte pomáhá pečujícím i pedagogům s dítětem lépe komunikovat. V akčním plánu zvažte možná podpůrná opatření.

a) Existuje ve škole něco, co může mít vliv na pohodu dítěte a jeho schopnost učení a co by měli pečující i učitelé v kontaktu s dítětem zohlednit?

Například problémy ve třídě, šikana, časté střídání učitelů, nedostatečné vybavení školy např. pro online výuku, napjatá atmosféra mezi zaměstnanci školy atd.

Dítě

Silná stránka Zranitelnost

Pečující

Silná stránka Zranitelnost

Učitel

Silná stránka Zranitelnost

b) Je něco v životě dítěte mimo školu, co byste chtěli zmínit, něco, co by měli pečující a učitelé v kontaktu s dítětem zohlednit?

Například šikana mimo školu / na internetu, nedostatek klidného prostoru nebo vybavení pro plnění domácích úkolů / pro online výuku doma, náročná situace v rodině, vyčerpání pečujících, které se promítá do celkové atmosféry doma, atd.

Dítě

Silná stránka Zranitelnost

Pečující

Silná stránka Zranitelnost

Učitel

Silná stránka Zranitelnost

Jaké to pro vás bylo, mluvit společně o problematických otázkách? Bylo to pro vás přínosné, nebo jste se naopak cítili nepříjemně?

11. Jak vnímáte spolupráci a komunikaci o potížích týkajících se přímo dítěte?

Dítě

Silná stránka Zranitelnost

Pečující

Silná stránka Zranitelnost

Učitel

Silná stránka Zranitelnost

12. Jak vnímáte spolupráci a komunikaci o potížích doma a ve škole obecně?

Dítě

Silná stránka Zranitelnost

Pečující

Silná stránka Zranitelnost

Učitel

Silná stránka Zranitelnost

DÍTĚ A SOCIÁLNÍ INTERAKCE

Následuje rozhovor o sociálních interakcích dítěte. Nejdříve se zaměříme na nejbližší kamarády dítěte a kontakt s nimi, potom na to, jak se dítě obecně projevuje mezi lidmi. Třetím tématem pak budou případné konflikty. Uvedené otázky spolu často úzce souvisejí, můžete je tedy probírat tak, jak uznáte v dané situaci za nejvhodnější.

13. Zájmy, kamarádi, aktivity

K dítěti (například): Popiš nám, co rád děláš ve volném čase ...

Dítě

Silná stránka Zranitelnost

Pečující

Silná stránka Zranitelnost

Učitel

Silná stránka Zranitelnost

14. Sociální interakce v širším kontextu ve škole

K dítěti (například): Co bys řekl, jak celkově vycházíš se spolužáky a s učiteli? ...

Jaká je atmosféra ve škole? Je jednoduché se tam s někým seznámit a skamarádit, nebo ne?

Je ve škole šikana, diskriminace nebo nějaké jiné problémy?

Zažil jsi to na vlastní kůži, nebo někdo z tvých přátel? Co v takových situacích děláš?

Dítě

Silná stránka Zranitelnost

Pečující

Silná stránka Zranitelnost

Učitel

Silná stránka Zranitelnost

15. Neshody a konflikty doma, ve škole a s vrstevníky

Jak vznikají neshody a konflikty? Jak se při nich lidé chovají?

Stalo se někdy, že by se někdo, ať už dítě nebo dospělý, neovládl a druhého slovně nebo fyzicky napadl? Pokud ano, poznamenejte si to do akčního plánu a přijměte odpovídající opatření.

Dítě

Silná stránka Zranitelnost

Pečující

Silná stránka Zranitelnost

Učitel

Silná stránka Zranitelnost

Poslední dvě otázky, než začneme plánovat další kroky!

16. Zapomněli jsme ještě na něco? Chcete sdílet něco, co vás těší, nebo vám naopak dělá starosti, o čem se ještě nemluvilo?

K dítěti: Stalo se v poslední době něco, co ti udělalo radost a o čem jsme ještě nemluvili? Je něco, co tě trápí a o čem jsme ještě nemluvili? Něco důležitého, nebo i nějaká drobnost?

K ostatním: Co byste k tomu řekli vy?

	Radosti	Starosti
Dítě	Silná stránka ☐	Zranitelnost ☐
Pečující	Silná stránka ☐	Zranitelnost ☐
Učitel	Silná stránka ☐	Zranitelnost ☐

17. Cíle a přístupy týkající se výchovy dětí doma a ve škole

Cíle a přístupy k výchově dítěte doma a ve škole se budou pravděpodobně poněkud lišit. Škola se zaměřuje především na schopnost učení a sociálně-emoční dovednosti v kolektivu spolužáků. Samotné děti mohou mít na tyto otázky velmi rozdílné pohledy.

Do diskuze se mohou promítnout jejich vlastní cíle a představy a může se projevit i odlišnost kulturního prostředí doma a ve škole.

Příklady silných stránek: Cíle a přístupy jsou obdobné ... vzájemně se doplňují ... určité rozdíly zde jsou, ale nejsou v zásadním vzájemném rozporu

Příklady zranitelnosti: Některé cíle a přístupy jsou vzájemně v rozporu

Dítě	Silná stránka ☐	Zranitelnost ☐
Pečující	Silná stránka ☐	Zranitelnost ☐
Učitel	Silná stránka ☐	Zranitelnost ☐

Akční plán

Vyberte společně nejdůležitější silné stránky a zranitelnosti, na které se zaměříte. **Poté naplánujte konkrétní a specifické kroky** v závislosti na možnostech všech zúčastněných a na pracovní náplni pedagoga. Při plánování můžete využít **Přílohu 1, Co pomáhá duševní pohodě a rozvoji dítěte v domácím a školním prostředí**. Zvažte také, zda jsou zapotřebí další zdroje a zda by bylo vhodné naplánovat setkání všech podpůrných osob.

Pokud jde o silné stránky, všichni přítomní se shodli na následujících krocích:

Doma
Ve škole
Volnočasové aktivity
Další zdroje? Co a kdo?

Pokud jde o zranitelnost, všichni přítomní se shodli na následujících krocích:

Doma
Ve škole
Volnočasové aktivity
Další zdroje? Co a kdo?

Pokud naplnění akčního plánu vyžaduje zapojení dalších lidí, naplánujte setkání podpůrných osob. Pokud ne, můžete sezení ukončit.

Ukončení sezení

Jaká pro vás byla společná práce na akčním plánu?

Jak na vás působí LTC celkově? /až dosud (pokud má proběhnout ještě setkání podpůrných osob)?

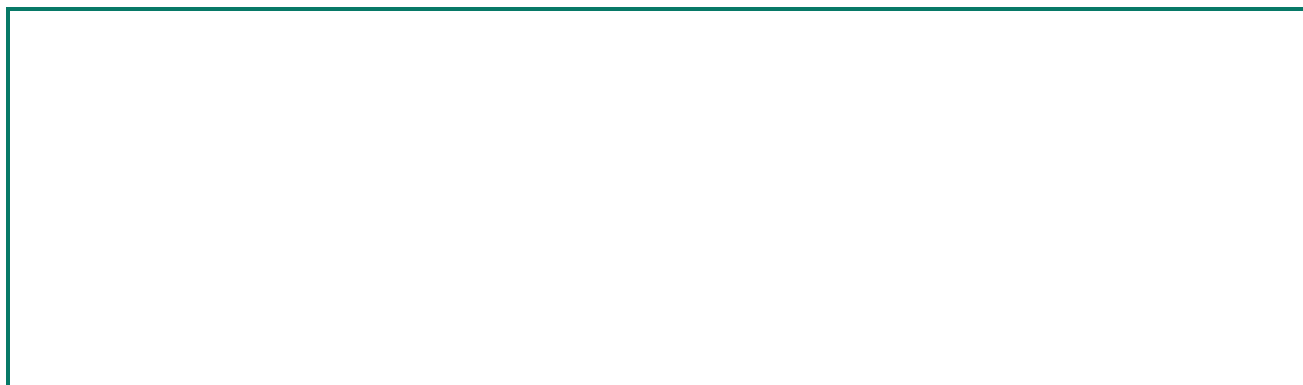
Pomohlo vám dnešní sezení – pečujícím, dítěti a učitelí? Jak?

Zůstávají nějaké problematické otázky, ke kterým byste se ještě rádi vrátili?

Jako autorka mám jedno přání. Témat, o kterých jste během sezení mluvili, bylo hodně a možná jste neměli dost času na to, abyste některá z nich probrali tak důkladně, jak byste potřebovali. Pokud vám v hlavě zůstalo něco, o čem byste chtěli ještě mluvit, snažte se najít způsob, jak v diskuzi pokračovat. **Doufám, že program LTC poslouží jako odrazový můstek k zajímavé a inovativní spolupráci mezi pečujícími, dětmi a učiteli.**

A nezapomeňte: Setkání s programem Let's Talk about Children můžete kdykoli zopakovat, zejména tehdy, když dojde ke změnám v rodině, ve škole nebo v prostředí kamarádů dítěte, které mohou narušit jeho duševní pohodu. Podnět k tomu může vzejít od zaměstnanců školy, pečujících a samozřejmě i od samotného dítěte.

Děkujeme!

Jak naplánovat setkání podpůrných osob

1. Vysvětlete, v čem může být setkání přínosné
2. Všichni zúčastnění se dohodnou, o jakých tématech, silných stránkách a zranitelnostech se bude mluvit a kdo témata navrhne (často jsou to pečující, pokud souhlasí)
3. Dohodnou se také, jaká témata rodina otevírat nechce

4. Zúčastnění se dohodnou, koho přizvou, aby to bylo pro setkání přínosné. Nezapomeňte také na někoho, kdo může svou přítomností podpořit samotné dítě.

a. Silné stránky a oblasti zranitelnosti, případná další témata:

b. Termín schůzky, kdo má být pozvaný a kdo ho pozve:

5. Pokud dítě není přítomno aktuální schůzce, promluvte si s ním o plánovaném setkání později. Vysvětlete mu, co se plánuje, proč a kdo se bude účastnit. Zeptejte se dítěte, koho by chtělo pozvat. Pokud se dítě účastnit nechce nebo je na to ještě příliš malé, **vysvětlete mu pak, co bylo dohodnuto a proč, a zapojte ho do realizace akčního plánu** doma, ve škole a ve volném čase. Pokud má dítě nějaké nápady, co by do akčního plánu mělo být zahrnuto, může je předat těm, kdo se setkání zúčastní.

1. Začněte přátelským přivítáním a představením přítomných.
2. Pracovník, který setkání vede, stručně popíše, jak bude schůzka probíhat a co jí předcházelo.
3. Pečující osoba nebo pracovník, podle toho, jak se dohodli, popíše důvod svolání schůzky a oblasti, kterým se bude věnovat
4. **Diskuze mezi pečujícími a dalšími přizvanými účastníky:** (Nezapomeňte zapojit dítě jako rovnocenného partnera)
  - a) Vyjasnění otázek a různých pohledů
  - b) Návrhy, jak v každém bodě postupovat
  - c) Převedení nápadů do konkrétního postupu, na němž se členové rodiny shodnou
5. Sepište memorandum, v němž bude konkrétní postup zaznamenán (viz šablona níže). Použijte flipchart nebo můžete promítat na zeď. Zapište, na čem se účastníci dohodli. Pracovnice školy obvykle uvádíme na prvním místě, po nich následuje sociální síť rodiny a rodina samotná. Rodina si tak může plánovat vlastní kroky na základě toho, co už bylo podniknuto společně. V případě potřeby ale pořadí můžete změnit. Na závěr setkání by každý ze zúčastněných měl dostat jeden výtisk memoranda, pokud s tím pečující souhlasí.
6. Dohodněte si návaznou schůzku. Doporučuje se alespoň jedna návazná schůzka, aby zúčastnění zaznamenali, čeho bylo dosaženo a zda je třeba podniknout další kroky. Dohodněte si datum, čas, a kdo se zúčastní.
7. Struktura návazné schůzky by měla být následující: Začněte krátkým nástinem aktuální situace dítěte a zhodnocením toho, zda se podařilo naplnit jednotlivé kroky akčního plánu. Co užitečného si z plnění akčního plánu odnášíte do budoucna? Pokud je třeba, sepište nové memorandum, v němž uvedete, jaké kroky by měly následovat. Časové rozestupy mezi schůzkami závisí na celkové situaci. V případě, že celý proces vyžaduje víc času, vytvářejí tyto schůzky pro dítě funkční oporu.
8. Ukončení setkání
Jak setkání vnímají účastníci?
K rodině: Setkali jste se s pochopením? Pomohla vám schůzka tak, jak jste očekávali?
Pracovník, který schůzku vedl, sepíše zápis, předá účastníkům vytištěné memorandum, poděkuje přítomným a prohlásí schůzku za ukončenou.

*Formulář memoranda

Datum_____	Téma 1:	
Témata (například 1-4)	Téma 2: Téma 3: Téma 4:	
Přítomni	Souhlasím s níže uvedeným: Konkrétní kroky, termíny (Například datum, denní doba)	Další schůzka, datum

CO POMÁHÁ DUŠEVNÍ POHODĚ A ROZVOJI DĚTÍ A DOSPÍVAJÍCÍCH V DOMÁCÍM A ŠKOLNÍM PROSTŘEDÍ

1. **Fungující a přijímající vztahy mezi členy rodiny.** Dítě je považováno za důležitého člena rodiny. Pokud je to možné, rodina pěstuje vztahy s širším okruhem příbuzných a má i okruh přátel, s nimiž se věnují společným aktivitám.
2. **Dítě má koníčky a kamarády podle svých představ.** Aktivity, kterým se věnuje, jsou konstruktivní a zahrnují i pohyb a hry venku. Dítě má kamarády i ve škole.
3. **Pečující se zajímají o život ve škole,** o to, co tam děti během dne dělají, mluví s dítětem o tom, co se učí a jaké má domácí úkoly, pomáhají mu, když mu něco dělá potíže, a oslavují s ním, když se mu něco podaří.
4. **Vztah učitele k dítěti je pozitivní a produktivní.** Dítě vnímá, že si ho učitelé váží, chápou ho, podporují ho a zajímají se o jeho záležitosti. O každém úspěchu, jehož dítě dosáhne, se mluví. Když má dítě potíže, může požádat o pomoc a vždy cítí z okolí podporu.
5. **Každodenní život doma i ve škole je v rámci možností funkční.** K tomu patří denní režim a sociální interakce doma i ve škole, ale i v sociálním okruhu samotného dítěte. Dítě dostává pozitivní zpětnou vazbu. Je si vědomo pravidel doma i ve škole. Má své vlastní úkoly, které plní a na které může být hrdé.
6. **Běžný den dítěte** zahrnuje radost, úspěchy a situace, kdy se dítě cítí oblíbené, ceněné a výjimečné. Tyto pocity vycházejí ze způsobu, jakým k němu přistupují dospělí, z jejich výrazu tváře, gest a tónu hlasu, z toho, že si udělají čas, aby dítěti naslouchali a mluvili s ním, když má něco na srdci. Důležité je i to, jak dospělí o dítěti mluví v jeho nepřítomnosti. To platí jak pro domácí prostředí, tak pro školu.
7. **V případě, že se v životě dítěte vyskytnou problémy,** dostane se mu adekvátní podpora, aby dokázalo porozumět tomu, co se děje, a se situací se vyrovnat.
8. **Pocity, nálady a chování dítěte se setkávají s pochopením.** Rodina a škola spolupracují a podporují jej v náročných chvílích, úspěchy a radosti s ním naopak společně oslavují.
9. **Zapojení do kolektivu a pocit sounáležitosti.** Dítě je motivované chodit do školy, vnímá, že si ho učitelé váží, a mezi spolužáky je oblíbené. Atmosféra ve škole podporuje dobré vzájemné vztahy a zodpovědnost vůči druhým.
10. **I když má dítě určité potíže, není nálepkováno jako problémové.** Okolí chápe, že:

- a) Jakýkoli problém, který dítě má, **nedefinuje celou jeho osobu ani budoucnost**
- b) Negativní nálepkování **ovlivní to, jak se k dítěti přistupuje**, a má dopad i na jeho učení a další vývoj
- c) **Problémy v životě dítěte a jejich zvládnání** jsou výsledkem vzájemného působení, které mohou dospělí ovlivnit.

11. **O rodině a rodinném zázemí dítěte** se ve škole mluví s respektem a totéž platí, když se doma mluví o učitelích. Dítě vnímá, že jakékoli odlišnosti týkající se jeho osoby nebo jeho rodiny jsou ve škole přijímány s respektem a pochopením. Dítě se doma i ve škole cítí bezpečně a ke svému okolí se může obracet s důvěrou.
12. **Fungující spolupráce mezi rodinou a školou.** Každý mladý člověk potřebuje cítit, že dospělí v jeho životě spolupracují a navzájem se respektují. To platí dvojnásob u zranitelných dětí.

Pracovní sešit LTC pro práci s dětmi ve věku od 5 do 12 let ve škole a v rodině

Silné stránky a zranitelnost

1. **Silná stránka.** V přístupu LTC je silnou stránkou něco, co v každodenním životě dítěte dobře funguje. Když tedy mluvíme o tom, jak vypadá jeho běžný den, ukazuje na silnou stránku například odpověď typu „Je to v pohodě, asi“. Za silnou stránku se považují také situace, které dítěti dělají radost a těší ho. **Zaměření na silné stránky je důležité pro každého, ale ještě více pro někoho, kdo čelí nejrůznějším obtížím. V takovém případě je rozvíjení silných stránek projevem odolnosti.**
2. **Zranitelnost.** Za zranitelnost považuje přístup LTC situace, které jsou samy o sobě problémové, anebo by k problémům mohly vést v případě, že nepodnikneme kroky k nápravě. Zranitelnost často vzniká tehdy, když v prostředí dítěte dojde k nějakým změnám, které se dotýkají citlivých oblastí jeho života.

Příklad 1. Neklidná atmosféra ve třídě může u dítěte s výbušnou povahou vést k problémům v chování a učení. Takové dítě pak může být více podrážděné i doma. Naopak zakřiknuté dítě, v jehož rodině někdo z pečujících trpí duševními obtížemi, je v domácím prostředí izolované, a v kolektivu se pak může uzavírat ještě víc do sebe. **Takové situace označujeme jako zranitelnost.** Je důležité je umět rozpoznat a v každodenním životě doma i ve školce s nimi pracovat (viz akční plán), aby nepřerostly v závažnější problémy.

3. **Silné stránky a zranitelnost nejsou vlastní dítěti jako takovému.** Utvářejí se podle toho, jak na dítě působí prostředí, v němž se pohybuje. Temperament a chování dítěte se může měnit, aniž by dítě samo chtělo dělat problémy. Obtíže mohou vznikat až v interakci s okolím. **Problém obvykle nastává tehdy, když existuje nesoulad mezi dítětem a prostředím.** Proto je důležité pochopit, že „zranitelnost“ neznamena problém dítěte jako takového a že se s ní dá pracovat.

Příklad 2. Citlivé a plaché dítě v živém a družném kolektivu se cítí osamělé a straní se ostatních. Jeho plachost můžeme označit jako zranitelnost. Cílem je zvýšit povědomí dospělých: **Je třeba věnovat dítěti i celé skupině zvláštní pozornost a podporu, aby se nesmělé dítě mohlo ve skupině lépe zapojit a aby se i skupina naučila přijímat někoho, kdo je jiný.** Jak toho dosáhnout, stanovíme v akčním plánu. V jiném prostředí naopak může být nesmělost silnou stránkou.

EU4Health

Číslo projektu: 101101249

Ospedale Niguarda

UNIVERSITY OF TURKU

CEIPES

CENTRO INTERNAZIONALE PER LA PROMOZIONE DELL'EDUCAZIONE E LO SVILUPPO

UNIVERSIDADE DE COIMBRA

Spolufinancováno Evropskou unií

Financováno Evropskou unií v rámci programu EU4Health (EU4H): grantová smlouva číslo 101101249. Vyjádřené názory a stanoviska jsou však pouze názory a stanoviska autora (autorů) a nemusí nutně odrážet názory a stanoviska Evropské unie nebo Evropské výkonné agentury pro zdraví a digitální technologie (HADEA). Evropská unie ani orgán poskytující dotaci za ně nemohou nést odpovědnost.